

[Bernhard Baunsgaard]

danske skibe til Sydafrika, skulle være løse rygter. Vi har jo notaterne fra justitsministeren. Var det ikke en idé, om hr. Knud Lind nu omsider læste dem?

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Nu var det således i går aftes, at hr. Bernhard Baunsgaard tilfældigvis ikke havde notaterne med, men måtte låne dem af undertegnede for at læse dem igennem, for ellers havde hr. Bernhard Baunsgaard slet ikke været inde i sagen. Men jeg havde jo læst dem igennem op til flere gange, og hr. Bernhard Baunsgaard er udmærket klar over, at det eneste reelle bevis, der var, var, at en eller anden muligvis havde set en sort havnearbejder holde en riffelpatron i sin hånd, som han afleverede til formanden. Det er det reelle. Hr. Bernhard Baunsgaard talte i sit indlæg – det er formentlig kørt videre i samme rille i dag – om grusomheder mod menneskeheden.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Debatten fra i går skal ikke fortsættes her.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Hvis hr. Knud Lind tror, jeg behandler mine udvalgsrapporter på den måde, at jeg bare arkiverer dem, så tager hr. Knud Lind fejl. Jeg ikke alene læser dem, men det lader også til, at jeg kan forstå, hvad der står i dem. Det samme kan vist ingen bagtale hr. Knud Lind for at komme ud for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 42:

Forslag til folketingsbeslutning om ophavsretsnedtrapping.

Af Glistrup (FP) m.fl.

(Fremsat 12/1 83).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Fremskridtspartiets forslag om en ophavsretsnedtrapping er stort set identisk med et forslag, som folketinget afviste, også fra fremskridtspartiet, i 1976. Allerede dengang beskæftigede flere sig med, hvilke konsekvenser det ville have, hvis Danmark meldte sig ud af det internationale samarbejde. Jeg skal ikke gå meget i detaljer, men kun sige, at der for mig at se vil være så alvorlige komplikationer og problemer forbundet med det, at jeg ikke mener, det ville være forsvarligt at gøre det.

Det ville jo ikke alene påvirke danske værker, som så var uden beskyttelse i udlandet, men omvendt kunne man sagtens forestille sig, at udenlandske værker ikke ville blive sendt til Danmark, simpelt hen fordi rettighedshaverne ikke havde nogen sikkerhed for, at de kunne få den beskyttelse, de havde krav på, i Danmark.

Siden har et udvalg arbejdet med disse problemer, og man kan selvfølgelig se med forskelligt temperament på, hvor længe man nu skal have et sådant udvalg siddende. Mit eget temperament, vil jeg gerne understrege over for forslagsstillerne, er egentlig ikke at have udvalg siddende i årevis. På den anden side er der her dels tale om en efter mit skøn yderst kompliceret lovgivning, dels om, at udvalget adskillige gange i mellemtiden har publiceret delbetænkninger og er kommet med notater og udtalelser, når man har bedt om det. Det vil altså sige, at de faktisk har arbejdet meget effektivt og også har behandlet en lang række problemer.

Det tager øjensynlig lang tid at blive færdig, og det skyldes måske ikke mindst, at man også gerne samtidig vil have en nordisk koordinering af problemerne. Det er som

[Ministeren for kulturelle anliggender]

regel ikke noget, der får tingene til at skride væsentligt hurtigere, måske tværtimod, og alt i alt er der gået en rum tid. Jeg vil bare gerne understrege ved denne lejlighed, at det ikke er, fordi udvalget ikke arbejder.

Så er der endelig også det at sige, at udvalgets hidtidige arbejde nu som ønsket af et folketingsflertal for nylig vil blive fremlagt for folketinget i næste samling. Jeg har forstået af folketingets tidligere behandling af forslaget om udskydelse af revisionsbestemmelsen, at man meget gerne ser, hvad udvalget nu er nået frem til, og en foreløbig opsummering af de resultater, som udvalgets arbejde har givet.

Jeg synes ikke, den tone, der findes i forslaget over for dem, der kaldes åndens arbejdere, er særlig tiltalende. Man kan diskutere, hvor stramme reglerne skal være, og man kan diskutere, hvor meget man skal have ret til, og hvilken betaling – og det er jo noget, der løbende forhandles om. Det er i orden, men jeg synes ikke, det er i orden, at man mistænkeliggør på den måde, at man tillægger dem motiver i retning af, at det nu bare gælder om at rage så meget til sig som muligt osv. Sammenlignet med håndens arbejdere – som også fremhævet i forslagets bemærkninger – må man nok sige, at hvis formålet bare har været at rage en hel bunke til sig, er det i hvert fald ikke indtil nu lykkedes særlig godt. Jeg tror nok, der er en væsentlig forskel på gennemsnitsindkomsten hos de fleste af håndens arbejdere sammenlignet med de fleste af åndens arbejdere.

På denne baggrund vil jeg afvise forslaget, men jeg vil da gerne understrege over for forslagsstillerne, at jeg ligesom forslagsstillerne gerne ser, at der kommer afklaring af disse problemer så hurtigt, som det overhovedet teknisk kan lade sig gøre.

Birte Weiss (S):

Jeg synes ligesom kulturministeren, at ånden og det ordvalg, der er i fremskridtspartiets forslag til folketingsbeslutning, er særdeles ubehageligt. Jeg ser det som et led i fremskridtspartiets kampagne: kunstnerne, de rige svin! Det er faktisk det, man forsøger nok en gang at få lagt noget kul under, sådan at en fordom, som ligner virkeligheden meget, meget lidt, kan få lov til at leve videre.

Det er da muligt, at det på et tidspunkt, da man ikke rigtig havde nogen statistik om disse ting, kunne lykkes for fremskridtspartiet at holde den fordom i live. I mellemtiden er der sket det, at vi nu langt mere ved, hvad man taler om, fordi kunstnerorganisationerne selv har kulegravet en række af deres indtægtsmæssige forhold og påvist, at der i hvert fald ikke er belæg for at holde liv i myter af den karakter mere.

Jeg skal ikke fordybe mig særlig meget mere i det, men blot give nogle ganske få eksempler. Det hænger også sammen med, at man i forslaget specielt beskæftiger sig med den litterære ophavsret. Lad os tage forfatterne.

For en normalbog – og den er normalt på omkring 200 sider – ser regnskabet nogenlunde sådan ud – dog baseret på ældre og derfor lavere momssats –: salgsprisen er 150 kr., derfra skal man trække momsens, som er 20 kr. Det vil sige, at forfatterens royalty er 15 pct. af 130 kr., det vil sige 19 kr. 50 øre. Hvis oplaget bliver solgt helt ud, er det omkring 39.000 kr., men det er kun en tredjedel af samtlige bøger, der bliver solgt i første oplag. Forudsat, at forfatteren har været to år om at skrive bogen, bliver årsindtægten – men vel at mærke kun for de bøger, der bliver helt udsolgt i første oplag – 19.500 kr. Denne oplysning er nok værd at tage med, når man vil diskutere ophavsretten ud fra en lidt mere overordnet ideologisk synsvinkel, for hvis man indskrænker ophavsretten, fjerner man et indtægtsgrundlag for kunstnerne, som de i udpræget grad har brug for.

Man kan også tage de bildende kunstnere. Billedkunstnernes Forbund har selv lavet nogle undersøgelser, hvoraf det fremgår, at en gennemsnitsindtægt ligger et sted mellem 15.000 og 30.000 kr. om året.

Hvis vi tager musikken: en komponist kan tjene op til 40.000 kr., hvis en symfoni eller et andet større musikværk bliver opført, men det er kun i første opførelsesår.

Det er altså de talmæssige kendsgerninger om dette. Derfor synes jeg, at man helt kort kan konstatere, at hele fremskridtspartiets grundudgangspunkt i hetzen imod kunstnere – den, der går på, at det er de rige svin – ingen steder hører hjemme i virkelighedens verden.

Om det konkrete beslutningsforslag skal jeg blot sige, at jeg sjældent har set noget så

[Birte Weiss]

ukonkret. Man opfordrer til at fremsætte ét eller flere forslag til lov om indsnævring af ophavsrettens grænser. Det er jo overhovedet ikke til at forholde sig til og slet ikke, eftersom bemærkningerne stort set kun er præsentation af de domme, der findes i fremskridtspartiets partiogram.

Men der er en enkelt konkret ting, som jeg lige vil pege på, og det er, at det selvfølgelig haster med at få både det danske og det nordiske udvalgsarbejde om disse ting gjort færdig, og det gør det specielt under den synsvinkel, at den teknologiske udvikling også på visse områder kan overhale os. Spørgsmålet om ophavsretten bliver specielt interessant i forbindelse med langdistancefremføring af TV og modtagning fra satellitter og den enorme mulighed, der bliver for udveksling af TV-programmer i de kommende år. Så der er al mulig grund til at skynde på det udvalgsarbejde, der finder sted i øjeblikket.

Annelise Gottfredsen (KF):

Dette forslag til folketingsbeslutning vedrører indsnævring af ophavsrettens grænser, således som forslagsstillerne kalder det, og det er et spørgsmål om at indskrænke ejendomsretten, for det er jo klart, at man har ejendomsret også til ideelle ydelser, lige så vel som man har ejendomsret til et hus og en bil. Det må naturligvis være den overordnede ledetråd i disse betragtninger. Vi vil respektere, hvad folk ejer.

Der er overordentlig mange områder, som ophavsretten kommer i forbindelse med, alle de gammelkendte, men derfor ikke mindre vigtige, inden for den hidtidige mediebehandling, inden for kunst og litteratur, men også over for de nye teknikker, som vil vinde mere og mere indpas. Det er ikke, fordi der principielt og ideelt er forskel, for der er sådan set for alles vedkommende tale om beskyttelse af en form for produktion ved videre formidling, men mængden af formidlingen vil forøges voldsomt.

Der er vidtgående regulering af ophavsretten gennem private kontrakter og overenskomster og gennem kontraktlige og traktatlige forpligtelser, og det kan da vel næppe være fremskridtspartiets mening, at disse traktatretlige forpligtelser med fordel for os kunne brydes.

Men jeg er enig i, at der er og kan opstå praktiske problemer med hensyn til, om denne og hin ydelse er vurderet for højt eller for lavt, tidsmæssigt osv., og det er da rigtigt at modernisere disse regler også i forhold til de nye medier. Jeg vil naturligvis takke ministeren for udtalelsen om, at man nu vil fremlægge udvalgets arbejde, og den egentlige stillingtagen til disse spørgsmål bør derfor afvente dette udvalgs overvejelser.

Af denne grund og af de nævnte ideelle og principielle grunde kan vi ikke støtte dette forslag.

Mette Madsen (V):

Ophavsretsloven er en beskyttelse af den private ejendomsret, og venstre ønsker også på dette område at værne om ejendomsretten.

I betragtning af, at de ophavsretlige problemstillinger til stadighed er påvirket af udviklingen inden for teknik og teknologi inden for TV og på videoområdet, vil der jo altid være en debat om, hvordan vi nu får dækket de nye områder, og der vil også være et behov for at følge udviklingen op.

Problemerne er meget omfattende, og det kan være vanskeligt at afgrænse dem, men jeg synes i og for sig, at der er meget kosmetisk fra forslagsstillerens side i forslaget, der taler om en nedtrapping af ophavsretten, men forslaget ligner nærmest en total afskaffelse af kunstnerisk ophavsret.

Vi ser i venstre tværtimod et behov for udvidelse og optrapning af den kunstneriske beskyttelse for at bevare den kunstneriske frihed, idet vi hellere ser, at kunstnernes indtægt er bestemt af den brug, der bliver gjort af de kunstneriske frembringelser, end af tilskud, sådan at det er brugeren, der betaler, og det må da egentlig også være fremskridtspartiets politik.

Hvis vi vedtager beslutningsforslag nr. B 42, vil alt flyde; man vil påpege nogle urimeligheder, men der opstilles ikke nogle saglige kriterier.

KODA er et udmærket eksempel på en organisation, der beskytter kunstnernes rimelige rettigheder. Samtidig har vi set, at de kan blive lidt for nidkære i deres bestræbelser, men så har praksis også vist, at det er muligt at få sat en stopper for urimelighederne, for vi kan jo i dag synge fællessang fra

[Mette Madsen]

Højskolesangbøgen, uden at KODA griber ind. Det eksempel har også vist, at en åben iagttagelse af, hvordan den gældende lov administreres, altid vil være på sin plads.

Der er som sagt behov for en ajourføring af lovgivningen, og vi vil se på det færdige arbejde fra det udvalg, kulturministeren har nedsat, og vi vil også på den baggrund være med til at se på en lovrevision. Bl.a. ser vi frem til en ændring af genretabellen, og vi ser også frem til at få lettet KODAs rettighedshavere for den 10 pct.s afgift, de ene af alle rettighedshavere er pålagt, og som et stort flertal i kulturudvalget, hvilket også dækker et flertal i folketinget, med den daværende kulturministers tilslutning vedtog, da musikloven blev revideret sidst. Nu kunne det teknisk ikke lade sig gøre at få den vedtagelse igennem under musikloven, og jeg ved også godt, at denne ændring skal foretages i forbindelse med revision af teaterloven og en samtidig revision af loven om Det kgl. Teaters kapel og den kulturelle fond, men jeg har med formandens tilladelse lige taget det med i dag, for det er et ophavsretligt spørgsmål, og mange, mange mennesker ser frem til at få det klaret af.

Så vil jeg gerne slutte med at takke fru Birte Weiss for de klare eksempler, hun lagde frem på den benhårde økonomiske virkelighed, der gælder for en meget stor del af danske kunstnere.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil starte med at sige, at vi i SF ikke så meget betragter ophavsretten som en beskyttelse af den private ejendomsret, som vi betragter den som et regelsæt, hvorefter der udbetales vederlag for benyttelsen af kunstværker, som kunstneren muligvis og muligvis ikke har afstået og en gang har fået et engangsbeløb for og derefter ikke får mere for, hvis man ikke har ophavsretslovgivningen.

I øvrigt vil jeg sige, at SF er enig med fremskridtspartiet i, at der på grund af den teknologiske udvikling er opstået mange problemer med at administrere ophavsretslovgivningen. Det har f. eks. vist sig ved, hvor svært det har været at finde frem til bestemmelser og aftaler om vederlag for udsendelser i Danmarks Radio, som benyttes i undervisningsejemed, og ved, at selve revisionen af

ophavsretsloven, som ministeren også sagde før, har trukket meget i langdrag.

Men når det drejer sig om, hvordan ophavsretten skal forvaltes og fortolkes, hører enigheden mellem os og fremskridtspartiet meget brat op. Fremskridtspartiets beslutningsforslag drejer sig jo i virkeligheden om at fratage en del mennesker det meste af ophavsretten til deres litterære og kunstneriske frembringelser og om i løbet af nogle år at få opsagt de internationale aftaler på området, hvorved danske forfattere og andre kunstnere komplet mister deres rettigheder i udlandet.

Det kan godt være, at man i et andet demokratisk – socialistisk – samfund kunne finde andre måder at tilgodese kunstnere på, f. eks. gennem en kunstnerløn, men i det kapitalistiske Danmark og i andre kapitalistiske lande vil en ophævelse af ophavsretten enten betyde, at danske kunstnere og andre kunstnere ikke længere har mulighed for at lave kunst – og det vil måske ikke genere fremskridtspartiet særlig meget – eller at der vil blive behov for en stor stigning i de beløb, som stilles til rådighed for de forskellige kunststøtteordninger, og det vil fremskridtspartiet jo heller ikke være med til. Kunststøtteordningerne kan i øvrigt, uanset hvor fornuftigt man forsøger at forvalte dem, aldrig give kunstnerne den samme sikkerhed for indtægt som ophavsretsbestemmelserne.

Det, man naturligvis må ønske sig, er en ophavsretslovgivning, der sikrer kunstnernes rettigheder og er let at administrere, og det er såmænd svært nok at finde frem til sådan en. Men det er betydelig vigtigere at sætte kræfter ind på det end på at diskutere fremskridtspartiets kulturlovgivning, og det er rimeligt at benytte lejligheden, som andre ordførere også har gjort det, til at spørge kulturministeren, hvor langt de forhandlinger, som foregår om undervisningsudsendelser og andre udsendelser, mon er nået, og hvordan det går med tankerne om sletning eller ikke-sletning af bånd fra udsendelserne. Det er et lille hjørne af ophavsretslovgivningen, men det er et hjørne, der jo har, så vidt jeg har forstået, voldt en del besvær.

Så vil jeg til sidst sige, at det er da muligt, at ophavsretten af og til forvaltes meget stift, og det må vi undersøge nærmere i udvalget. F. eks. er det eksempel, som fremskridtspartiet anfører, med afsyngelse af Højskolesang-

[Ingerlise Koefoed]

bogens tekster for mig meget svært at forstå i en KODA-sammenhæng, og i går hørte jeg i Danmarks Radio nogle gamle give udtryk for, at de ikke kunne forstå, at de ved et arrangement, som de selv havde taget initiativ til, og hvor de selv havde sunget og danset og også brugt nogle musikbånd, var blevet oprævet en afgift af KODA. Det er muligt, at det er helt rigtigt, at KODA kan gøre det, men jeg vil gerne have, at vi i udvalget i hvert fald kigger nærmere på definitionen af arrangementer, som man skal betale KODA-afgift eller andre afgifter af.

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg synes, det er hensigtsmæssigt måske lige at komme med et hurtigt svar til fru Ingerlise Koefoed, så det spørgsmål ikke behøver at blive rejst af de øvrige ordførere.

Mig bekendt er disse forhandlinger nu kommet ind i en vældig god gænge. Man mødes regelmæssigt, hvilket er store fremskridt. Der er kommet konkrete forslag på bordet, og det lader faktisk til, at man nu har fået hul på disse forhandlinger. Det varede jo umådelig lang tid, inden man overhovedet fik etableret den organisation, der skulle forhandle, og så varede det lang tid, før forhandlingerne kom i gang. Nu er de i gang, og der er nu, efter hvad jeg har hørt – det er jo ikke kulturministerens, men undervisningsministerens ressort – konkrete forslag, som man faktisk forhandler om.

Poulsaard (FP):

Ja, sådan talte de ræve for de gæs. Det kan egentlig stå som overskrift her. Det er jo en fantastisk diskussion, det er fantastisk at høre fru Mette Madsen takke socialdemokratiet. All right, det var vel ikke så fantastisk, for de er jo to alen af samme stykke. Det er den samme kulturpolitik, man har, hvor man vil bestemme, og hvor man vil styre. Så siger fru Birte Weiss – ja, hvad var det, hun sagde? – at det var modbydeligt, at det var fordomme, og jeg ved ikke, hvad fru Birte Weiss svang sig op til. Og det kommer fra et parti, som vi så sent som i dag hører vil forbyde den danske befolkning at tage satellit-TV ned. Det er et forbudsparti. Man skal høre meget, inden ørerne falder af, og det parti skal altså få tak fra venstre.

Og så fik vi da igen at høre, at det var en hetz mod kunstnerne, og at den stakkels kunstner var to år om at skrive en bog og kun kunne tjene 40.000 kr. Ja, så vil jeg sige, at hvis han er to år om at skrive en bog, er han heller ikke mere end 40.000 kr. værd.

Det er jo den dér fuldstændig fantastiske falden på maven for åndsarbejde, mens derimod de, der arbejder med nærerne, med andre ting, der har frembragt værdier, skal beskattes, skal straffes. De får det kedelige, det farefulde, det risikofyldte arbejde, men ånds-eliten skal beskyttes, og enhver, der kan sætte to ord sammen, skal have lov til at kalde sig kunstner. Lad dem da lige bevise, at de er kunstnere, inden de kommer rendende. Så er jeg jo også kunstner. Det ved jeg ikke om fru Birte Weiss vil medgive, men jeg har faktisk skrevet to bøger. Jeg har godt nok ikke brugt to år til hver bog. Men hvad er det for noget forfærdeligt nonsens at komme med?

I et samfund som det danske, der stiller så store faciliteter til rådighed for den enkelte, og hvor man har mulighed for at udfolde sig kreativt, er der da ingenting forgjort i, at man ikke kan leve af kunsten. Men det ligger i, at lige så snart man har produceret et eller andet, så ubetydeligt det være vil, skulle man have krav på en løn fra samfundet. Det er simpelt hen urimeligt.

Det var også skuffende, at ministeren sang med på den samme melodi, at fremskridtspartiet vil åndsarbejdet til livs. Nej, vi vil ikke (*Protest*). Nå, ministeren nægter det, men ministeren sagde i hvert fald, at der lå en nedvurdering af åndens arbejde i dette forslag. Det kan ministeren ikke løbe fra. Men vi kender indstillingen.

Vi ved i hvert fald, at vi her står med nogle problemer, vi skal have løst. Det er fuldstændig meningsløst, som det f. eks. også er blevet sagt, at udsendelser skal slettes, når der er gået fire år, for så er de forældede. Det er meningsløst, at Det kgl. Teater ikke kan genudsende nogle stykker på grund af ophavsret. Men alle de problemer kender ministeren til. Jeg synes ikke, vi behøver at blive ved at vente på det udvalg; dette folketing må snart kunne træffe nogle beslutninger. Men vi ved også, hvad de beslutninger vil gå ud på, nemlig at man simpelt hen ikke tør gøre noget som helst, for så er man jo kunstfjendsk, og så er man fjendsk over for ånden. Nej, hvis der er nogen, der er blevet

[Poulsgaard]

hetzet imod, så er det vist hr. Glistrup og hr. Poulsgaard, og det er synd, at der aldrig er nogen, der har medlidenhed med os, mens de stakkels åndens arbejdere altid får al den medlidenhed. Jeg forstår det ikke rigtig.

(Kort bemærkning).

Birte Weiss (S):

Det er fremgået af, hvad både de andre tidligere ordførere og jeg har sagt, at alle er opmærksomme på, at der findes nogle problemer med ophavsretten set i forhold til den teknologiske udvikling. Det mest markante eksempel er selvfølgelig det, der sker på massekommunikationsområdet, radio og TV – specielt TV – i øjeblikket.

Men når jeg bad om en kort bemærkning, er det, fordi jeg egentlig synes, at fremskridtspartiet selv meget præcist i bemærkningerne til beslutningsforslaget viser denne despekt for folk, der arbejder med et ikke-håndens arbejde. Man skriver f. eks.:

»Mens ingen har drømt om, at den asfaltarbejder, der har været med i et vejbyggeri, skulle kunne kræve afgift, hver gang en trafikant passerer hen over den pågældende vej, har åndsarbejderne – til dels på internationalt plan – trumfet igennem, at de kan få deres arbejde betalt et væld af gange.«

Hvis den sammenligning skulle holde, skulle det være sådan, at hver eneste gang vi tager vores yndlingsbog fra natbordet og læste i den, skulle vi betale til forfatteren. Det er jo selvfølgelig noget gebommerligt vrøvl. Det, der er tale om, er et vederlag for yderligere udbredelse af værket, som man ikke får ret meget for pr. gang. Jeg synes, det er fornuftigt at opretholde det princip. Jeg mener ikke, at det skal aftrappes. Det er i øvrigt også et led i, at man kan føre en kunststøttepolitik, eller hvad man vil kalde det, der i praksis betyder, at det er udbredelsen af værket, som man får betaling for.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Hr. Poulsgaard taler i dag som så ofte før om den voldsomme forskel mellem de store indtægter, åndens arbejdere får, og de meget små indtægter, som håndens arbejdere får. Jeg vil gerne spørge hr. Poulsgaard, for nu synes jeg snart, man virkelig skulle have syn

for sagn, om hr. Poulsgaard har statistiske tal, gennemsnitstal, gennemsnitsindkomster for de lavestlønnede f. eks. og for kunstneres gennemsnitsindtægt, der kan underbygge de påstande, vi nu har hørt så mange gange fra denne talerstol.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Da fru Mette Madsen er formand for Det kgl. Teaters tilsynsråd, kender hun i hvert fald den analyse, der er foretaget af Vilstrup. Den underbygger i hvert fald Poulsgaards påstand om, at kulturstøtten går til de velbjærgede. Det er det første. Men mens jeg kan sige, hvor mange timer en murerarbejdsmand er om at bygge et hus – og da producerer han noget – har vi selvfølgelig ingen som helst dokumentation for, hvor mange timer en mand er om at lave en skulptur eller en bog el. lign. Det har han måske gjort på 5 minutter. Når Robert Jacobsen sætter en gammel radiator i en skruestik og så vrider lidt på den og så sætter en gummistøve på og en klat maling, er det et kunstværk. Det behøver ikke at tage ret mange minutter. Men man kan jo overhovedet ikke begynde at definere, hvor lang tid det tager at lave den slags ting. Hvad glæde har vedkommende ikke også ved at udføre det arbejde, hvad arbejdsglæde ligger der ikke i det! Det er en stor del af lønnen i sig selv.

Det eneste, jeg vil frem til, er, at folk selvfølgelig skal have det for kunstværket, det virkelig er værd, og det er altså efterspørgslen, der afgør det, og ikke nogle kulturpaver, der sidder og uddeler præmier til hverandre.

(Kort bemærkning).

Birte Weiss (S):

Jeg kan sige til hr. Poulsgaard, at han ikke behøver at diskutere dette i blinde; det findes der faktisk tal for. Jeg vil henvise hr. Poulsgaard til at læse bogudvalgets nye betænkning, for derfra stammer bl. a. de tal, som jeg tog med i mit første indlæg. Så jeg vil opfordre til, at debatter om disse ting i fremtiden kommer til at foregå på virkelighedens grund og ikke på rene postulaters grund.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

I anledning af hr. Poulsgaards omtale af Vilstrupundersøgelsen om Det kongelige Teater vil jeg sige, at det havde været rart, om den var blevet uddybet lidt, for så havde hr. Poulsgaard jo været nødt til at oplyse os om, at en stor del af Det kongelige Teaters egne abonnenter ikke er de rige, og så kunne hr. Poulsgaard selvfølgelig godt have gået videre og sagt, at da vi fik Arteabonnenter ind, kom der mange flere unge, men de var gennemgående rigere end gennemsnittet af Det kongelige Teaters egne abonnenter.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Det er jo næsten håbløst at sætte de ting på plads, som hr. Poulsgaard påstår. For det første skulle man forstå hr. Poulsgaard sådan, at fordi det er så vidunderligt at være kunstner og frembringe noget kunstnerisk, kan man leve af luft og kildevand. På den anden side må man jo også forstå hr. Poulsgaard sådan, at hver eneste håndens arbejder her i Danmark aldrig nogen sinde føler arbejdsglæden. Det tror jeg er meget forkert.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Til fru Birte Weiss: jeg har læst den betænkning, og den kan du bruge til at fyre i kakkellovnen med, for hvad er sådan en betænkning værd? Den er ikke mere end 5 flade ører værd. Det er kun postulater, der står i den. En kunstner påstår, at han har brugt så og så megen tid. Det har vi overhovedet ikke nogen som helst kontrol med, og der er ikke nogen ure, der skal stemples, når han begynder, eller når han slutter. Selvfølgelig er der ikke det. Derfor er de ikke 5 øre værd. Det er ikke andet end beskæftigelsesterapi, og det koster skatteyderne en forfærdelig masse penge.

Nej, fru Mette Madsen, jeg siger ikke, man kun kan leve af kildevand og kærlighed, eller hvad det var, der blev sagt heroppe. Jeg siger, at kan han eller hun ikke leve af sin kunst, kan de tage beskæftigelse ved siden af, og så kan kunsten berige deres fritid. Det var det, jeg sagde.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg bliver nødt til at sige til hr. Poulsgaard, selv om han godt ved det, at ifølge forretningsordenen for folketinget må man ikke tiltale medlemmerne direkte.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Når hr. Poulsgaard nu mener, at betænkninger ikke er det papir værd, de er trykt på, kan man selvfølgelig undre sig over, at netop hr. Poulsgaard begynder at anføre betænkninger i denne diskussion.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er nu tilbage i talerrækken. Hr. Kruse Rasmussen.

Kruse Rasmussen (CD):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget. Jeg har samme indstilling til det foreliggende forslag som tidligere ordførere, og især fru Mette Madsens indlæg kan jeg fuldt og helt tilslutte mig.

Jeg synes, at forslaget er gennemsyret af en nedvurdering af det arbejde, der udføres af danske kunstnere. Jeg synes, at hr. Poulsgaards bemærkninger om kreativitet efter et stopur er noget søgte. Vi har tilsluttet os forskellige internationale samarbejdsaftaler om ophavsret i bl.a. Bernerkonventionen og verdenskonventionen om ophavsret, og dem står vi selvfølgelig ved, indtil andet er besluttet.

Så vil jeg godt tilslutte mig ministerens bemærkninger om, at ophavsretsudvalgets arbejde skal færdiggøres. Vi kommer snart til at få meget alvorlige diskussioner her i folketinget om ophavsret, når udbuddet bl.a. inden for satellit-TV bliver større i de kommende år. Jeg forstår på ministeren, at der forventes noget i foråret 1984, men jeg er lige ved at sige, at vi kommer måske endda en lille smule bagefter, hvis det først kommer i 1984. Der kommer altså en lang, lang række problemer, som vi bliver tvunget til at tage stilling til, hvis ikke de ophavsretlige regler – og her vil jeg tilslutte mig tidligere bemærkninger om den private ejendomsret – skal blive angrebet på en helt usaglig måde og på en måde, som kunstnerne i hvert fald ikke kan være tjent med.

[Kruse Rasmussen]

Jeg takker ministeren for hendes bemærkninger og kan tilslutte mig dem.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne begynde med den principielle betragtning, at efter min opfattelse er ophavsretten helt nødvendig. Den er indført, fordi det uden for socialistiske diktaturstater uden kulturel og anden frihed er den eneste måde, hvorpå vi kan sikre, at et menneske, som beskæftiger sig med kunstnerisk virksomhed – musik, poesi eller prosa, for at tage nogle eksempler – får betaling for sit arbejde.

Når jeg har sagt det, er det klart, at jeg også er interesseret i at bremse vildskud. Jeg finder f.eks., at det er ganske ved siden af, når der har været et forslag om, at man skulle betale afgift, blot fordi man brugte sange fra Højskolesangbogen. Den slags vildskud har et flertal i dette folketing jo også afvist.

I bemærkningerne, der følger forslaget, er der som så ofte, når fremskridtspartiet skriver bemærkninger til forslag, flere komiske eller humoristiske betragtninger. Til disse komiske og humoristiske betragtninger må vel bemærkningen på side 3, 1. spalte, om de magtfulde finkulturelles organisationer vel høre i betragtning af – det burde forslagsstillerne vel vide – at det kulturelle område under den sidste halve snes års socialdemokratiske regeringer er det eneste område, hvor man virkelig har sparet, eftersom andelen af de offentlige udgifter er faldet fra 1 ¼ pct. til 0,8 pct.

Forslagsstillerne skriver også i bemærkningerne, at man ikke mener, at det inden for en overskuelig fremtid vil være muligt at afskaffe ophavsretten. Det er altså et endeligt mål, hvis man skal tro på det, men foreløbig bygger man, som man også siger lidt længere nede, på en indsnævring af ophavsrettens grænser.

Derefter siger man, at det er nødvendigt, fordi det urimeligt hæmmer livsudfoldelsen for den almindelige borger, og derfor skal vi nygennemtænke hele området med henblik på en nedtrapping. Og så siger man et andet sted, at især under nutidens tekniske forhold er det stærkt generende for samfundets trivsel, og så peger man bl.a. på fotokopiering, avisudklipskolportering, brugen af båndoptagere og meget andet. Man kan vel ikke lade

være med at komme til at tænke på, at måske er grunden til hele forslaget, at fremskridtspartiet selv overtrådte gældende lov, da man uden at spørge ophavsmanden aftrykte en artikel som begrundelse for et lovforslag, altså uden så meget som at have sikret sig tilladelse og uden at have sikret sig, om man havde misforstået forfatteren, hvad man totalt havde.

Glistrup (FP):

Fru Birte Weiss talte fuldstændig forbi det foreliggende forslag, da hun anslog det tema, at det, som bemærkningerne går ud på, bare er at hetze imod kunstnerne som nogle rige, dumme svin, eller hvad det var for nogle udtryk, fru Birte Weiss mange gange vendte tilbage til. Noget sådant står der ikke i dette forslag, noget sådant har heller aldrig været fremskridtspartiets mening. Vi har aldrig hetzet mod nogen, vi vil aldrig hetze mod enkeltpersoner, men det var jo således, at fru Birte Weiss på det punkt til en vis grad var i selskab med kulturministeren, der også fandt, at der var ubehagelige udtryk, fordi man sagde, at kunstnerne ragede meget til sig, og det mente kulturministeren var noget nedsættende. Det er da en fuldstændig normal menneskelig adfærd, at man gerne vil rage meget til sig. Der er da intet nedsættende i, at folk vil rage meget til sig. Det er da fuldstændig forfejlet at tro, at der foreligger nogen som helst underkendelse af kunstnerne, fordi de gerne vil rage noget til sig, tværtimod foreligger der en anerkendelse af, at de har en sund menneskelig indstilling. Der foreligger en kritik af folketinget, fordi det tillader dem at rage så meget til sig; det er dér, kritikken ligger, men da bestemt ikke imod den naturlige, rigtige og menneskelige indstilling at se at få så stor en indtjening som muligt. Det er faktisk denne grundlæggende menneskelige indstilling, hele vort samfund bygger på, hvad enten man er håndens eller åndens arbejder.

Så har der ud fra den samme linje i debatten været talt meget frem og tilbage om, hvad gennemsnitsindkomsten skulle være for den ene eller for den anden. Dertil vil jeg nok sige, at det er ærlig talt ret uinteressant, om gennemsnitsindkomsten er den ene eller den anden. Det afgørende er: hvad er gennemsnitstilfredsheden? Og her har fru Mette Madsen selvfølgelig ret i, at der er da mange håndens arbejdere, der også er glade for de-

[Glistrup]

res arbejde, men typisk giver det nu engang større tilfredsstillelse at være med til at skabe et åndsværk, end det giver at stå ved et samleband eller ved en tandlægestol, eller hvad man nu ellers kan tænke sig af stereotyp og kedeligt arbejde, og derfor er det rimeligt og rigtigt, at der kompenseres på den måde, at den, der står ved samlebandet, den, der står og piller folk inde i munden, folk, der ser nogenlunde ens ud for de 10.000 patienters vedkommende, man kan komme igennem i løbet af en tandlægekariere, får en noget højere timeløn end dem, der virkelig kan få realiseret menneskelig tilfredshed, sådan som man realiserer den, når man skaber kunstneriske værker. En anden ting er, at når vi kommer helt op i det sublime kunstneriske – man nævner Ib Henrik Cavling og forskellige andre i motiverne – må man sige, at så er samfundet så interesseret i at få en sådan helt fremragende indsats fra enkelte mennesker, at der er grund til netop derfor at give de pågældende en høj aflønning.

Men dette er jo slet ikke et forslag, der har noget som helst at gøre med disse sociale, fordelingspolitiske synspunkter, som man altså som falskmøntnere i så høj grad har puttet ind i denne debat. Tro det eller ej: den, der faktisk forstår fremskridtspartiet bedst, er fru Ingerlise Koefoed. Bortset fra, at hun selvfølgelig måtte putte noget ind hist og her om, at hun bestemt ikke var fremskridtskvinde – og det er gået op for os efterhånden – var det stort set sådan, at hun ramte det, som dette forslag går ud på, og det er, at vi naturnødvendigt må arbejde videre med at have ophavsret, og det er også et svar til hr. Bernhard Baunsgaard, der ganske overfortolkede bemærkningen på side 3, 2. spalte midtpå. Vi må have ophavsretten, så langt vi overhovedet kan skue frem, men sådan som teknikken har udviklet sig, og sådan som tingene ligger, fuldstændig anderledes nu om dage end tidligere, må vi virkelig tage dette op til behandling, og da kan det ikke nytte noget, at man bliver ved med, som man gjorde, da sagen var til behandling i foråret 1976, og gør nu i foråret 1983, at sige, at der sidder en komité. Ja, det har der gjort, siden jeg begyndte at syle med disse ting i september 1950. Der har siddet en komité konstant og hele tiden. Den nuværende komité blev nedsat, fordi man var blevet træt af at have en fælles komité fra 1970 siddende. Den hav-

de siddet i 5–6 år uden at lave noget som helst, og så sagde man: nu afskediger vi den, og så udnævner vi en ny komité. Og den sidder altså stadig væk og arbejder. Her må folketinget med den enorme tekniske udvikling, der foregår, se at få skredet ind og få skredet ind nogenlunde tidligt for at få løst de mange enkeltproblemer, der er.

Man kan selvfølgelig godt begrebsmæssigt tage det udgangspunkt, som fru Annelise Gotfredsen og fru Mette Madsen tog, og kalde dette for en ejendomsret; det er kun et spørgsmål om at anvende en mere eller mindre hensigtsmæssig terminologi. Man løser jo ikke noget ved, at man kalder ophavsretten for en ejendomsret eller kalder ophavsretten for noget andet. Man skal finde frem til noget, der fungerer praktisk under de forhold, som samfundet nu engang lever under, og i videotiden, mikrofilmens tid, satellittiden, og hvad der ellers karakteriserer nutidens teknologi, er det nu engang således, at vi ikke bare uden videre kan blive ved med at operere i de samme baner, som Bernerkonventionens stiftere var tilhængere af i midten af sidste århundrede, og som man derefter stort set har marcheret videre frem i.

For bare at tage et lille eksempel til supplerung af det, der står i forslaget: der spildes ganske givet i millionvis af timer, der kunne have været anvendt til noget mere nyttigt i Danmark, hvert evig eneste år, fordi Danmarks Radio i radioavis, i TV-avis, i regionalradio og alle andre steder føler sig forpligtet til at fortælle: »De hørte Danmarks Radios korrespondent i Bruxelles, Poul Smidt« eller »TV-Avisens økonomiske medarbejder, Hans Bischoff«. Vi er så flintrende ligeglade med, om det er Poul Smidt eller Hans Bischoff, der kommer og siger noget. Det, der er det afgørende, er, hvad de siger. Giver de en saglig og rigtig orientering, synes vi, det er direkte horribelt, at ophavsretslovgivningen skal gennemtvinge, at de mennesker skal nævnes, mens man aldrig omtaler fru Sørine Madsen, der har afstøvet mikrofonerne, og hendes indsats har været akkurat lige så væsentlig og lige så vigtig. Det afgørende er, at vi får at vide, hvad der kan siges om det, der f.eks. er sket i Strasbourg, eller om den diskontinuitetsændelse, der måtte have fundet sted i dag, eller hvad der nu ellers kan være tale om. Det er det, der interesserer. Men om det er Poul Smidt eller Hans

[Glistrup]

Bischoff eller Hanne Sommer, der udtaler sig, kunne man akkurat lige så godt lade være med at fremdrage på den måde, som man gør det.

Det er jo rigtigt, at dette i vidt omfang bygger på internationalt samarbejde og sikkert også bør bygge på internationalt samarbejde, og når en enkelt af ordførerne sagde, at fremskridtspartiet var indstillet på at ville bryde de traktater, vi har indgået, så er det forkert. Vi er bare indstillet på at være med i front i det internationale samarbejde og ikke bare bevidstløst køre derudad. Man kan ikke, sådan som kulturministeren var tilbøjelig til det, skyde det alt sammen ind under internationale forpligtelser. Det er i allerhøjeste grad tvivlsomt, hvor ophavsrettens grænser i relation til de mange nye tekniske klæde- dragter i grunden går. Derfor er det sådan, at vi glimrende kan tænke os til, at vi bliver nødt til at gøre vor indflydelse gældende i det internationale samarbejde for at få lavet præciseringer og begrænsninger, som det er hensigtsmæssigt at nå frem til, men dette forslag er bare et grundlag for, at man fra politisk hold kan begynde at diskutere disse problemer, der maser sig mere og mere på, og som man jo altså nu i næsten en menneskealder har fejlet ind under gultæppet, uden at man har kunnet gøre noget som helst reelt ud fra alle de mange kommissioner og alle de mange disputater og andre ting, som har beskæftiget sig med det. Det er vort inderlige håb, at man i stedet for at anvende f.eks. fru Birte Weiss' hadske tone nu vil gå i gang med virkelig at se på alle de mange enkeltproblemer, der presser sig på, og at folketingets kulturudvalg er blevet mere kultiveret under den nuværende formand, end det var under formanden i 1976, hvor man bare benyttede sig af et enkelt fremskridtsmedlems sygdom til hurtigst muligt at afgive betænkning, sådan at man kunne blive fri for at diskutere de reelle problemer, som her rejses.

Det, der er det virkelige indhold i dette beslutningsforslag, er, at vi lægger frem, at der er så og så mange – måske 25, måske 50 – enkeltproblemer, som maser sig på, og som ikke har været gennemtænkt, fordi man ikke har kunnet forestille sig den teknologiske udvikling, da vores forfatterretslovgivning blev til i slutningen af sidste århundrede, og man så mere eller mindre byggede mekanisk

videre på den med nogle udvidelser i første halvdel af dette århundrede.

Jeg håber på et godt og sagligt udvalgsarbejde og skal bidrage dertil ved at oplyse, at jeg ikke selv er medlem af kulturudvalget.

(Kort bemærkning).

Kruse Rasmussen (CD):

To ting får mig op på talerstolen. Den ene er, at ét må man medgive fremskridtspartiet: selvfølgelig har det ret i, at der er en hel masse ophavsretlige problemer, der presser sig på, og det er også nogle ting, der skal løses. Men jeg vil godt lige gøre én ting helt klar: det må ikke stå uimodsigende, at hr. Glistrup meddeler, at udvalget ikke har lavet spor i alle de år, det har siddet, for det er ganske ukorrekt. Inden for de sidste to år er der kommet tre store betænkninger, og jeg tillader mig at nævne dem for hr. Glistrup, således at han kan huske dem selv. I 1981 kom betænkning nr. 912; den handlede om licenskonstruktioner og fotokopiering. I 1982 kom der en om båndafgifter, sanktioner og påtale; den hedder nr. 944. Og i 1982 kom der sågar én til, om beskyttelse af kunstneriske præstationer; den hedder betænkning nr. 962. Dette til orientering for hr. Glistrup.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt benytte min anden omgang her til ganske få kommentarer til det, der er blevet sagt fra hr. Glistrups og også hr. Poulsgaards side.

For det første er der den bemærkning i bemærkningerne til forslaget, som andre ordførere også har stødt sig på, nemlig at kunstnere er mennesker, der vil rage meget til sig, og det er spørgsmålet om gennemsnitsindkomsten for kunstnere.

Det er da klart, at der er nogle kunstnere, der er heldige, der kan producere meget, og som kan sælge meget, og som kan have en høj indkomst, men jeg må nok sige, at fremskridtspartiet generelt foruden det noget hetzende syn på kunstnere, som også jeg har hæftet mig ved mange gange, når jeg har diskuteret kulturpolitik og kunstpolitik med fremskridtspartiet, har et meget romantisk syn på, hvad det er at være kunstner. Det er ikke ligegyldigt, heller ikke for en kunstner, om han eller hun tjener 19.000 kr. om året eller 100.000 kr. om året. Ethvert menneske

[Ingerlise Koefoed]

har dog nogle forpligtelser, ethvert menneske har krav på en vis arbejdsro, og arbejdsro får man ikke, hvis man ikke kan producere og sælge mere, end at man kun kan skaffe sig en lav indkomst.

Så kan man tage et erhvervsarbejde, vil fremskridtspartiet sige, og lave kunst i sin fritid. Det er der mange kunstnere der må gøre. Bliver de arbejdsløse, har de hidtil ikke kunnet få arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis de ikke fraskrev sig retten til overhovedet at lave kunst, så kunstnere har i hvert fald ikke bedre arbejds- og levevilkår gennemsnitligt end andre arbejdere i dette land.

Så siger fremskridtspartiet, at jeg er den, der bedst har forstået fremskridtspartiets forslag, og det takker jeg for, men jeg vil også gøre opmærksom på, at jeg sagde, at når det kommer til indholdet, fortolkningen af ophavsretten, holder vores enighed nok brat op. Det er jo rigtigt, at teknologien og teknikken har udviklet sig, så det er blevet vanskeligt at klare ophavsretten, og det er jo det, der har gjort, at man har siddet og siddet og siddet og arbejdet med at finde på regler. For min skyld må man finde, hvilke regler man vil. Jeg kunne meget godt tænke mig, at man måske kunne finde frem til nogle frikøbsordninger på et eller andet tidspunkt, men det skulle være dyre frikøbsordninger, det skulle være frikøbsordninger, der sikrede kunstnerne, at de fik det ud af det arbejde, de stillede til rådighed, som de havde krav på, og som de kunne leve af.

Hvor lang eller hvor kort tid der så går med at lave et kunstværk, synes jeg er en meget absurd og underlig diskussion. Hvis hr. Glistrup tænker på sin bornholmske barndom, vil han måske kunne huske, at der i Gudhjem var to kunstnere, der hed Høst og Lergaard. Lergaard malede seks billeder om året. Det var, hvad han kunne overkomme. Høst har sikkert kunnet male flere. Begge har vel i begyndelsen haft svært ved at sælge. Lergaard havde svært ved at leve af sine seks billeder, men han kunne kun male seks, og han kunne ikke lave andet ved siden af, hvis han skulle nå at male de seks billeder. Det absurde i denne sag har ikke så meget med ophavsretten at gøre, men det har med det at gøre, at både Høst og Lergaard – og Høst havde andre gode indtægtsmuligheder, bl.a. en rig kone – har måttet sælge deres værker billigt fra begyndelsen. Lergaards og Høsts

billeder blev senere solgt til høje priser. Hvem fik noget ud af det? Gjorde Lergaard? Gjorde Høst? Har Lergaards enke fået noget ud af, at hans billeder er blevet så meget mere værd? Nej. Se, det kunne man have brug for en ordning af.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 58:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en videofond.

Af Marianne Bentsen-Pedersen (SF) m.fl.
(Fremsat 3/2 83).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Mimi Stilling Jakobsen):

SFs forslag om oprettelse af en videofond bygger på et flertal i mediekommissionen, som i en nys udkommen betænkning har stillet forslag om oprettelse af en sådan fond.

Jeg vil sige om den reelle baggrund for forslaget, at jeg synes, der er al mulig grund til at være opmærksom på den udvikling, der sker på videoområdet. Video er ved at blive hvermands eje, langsomt, men temmelig sikkert, ser det ud til, og jeg synes, der er al mulig grund til at beskæftige sig med det, prøve at se på udbuddet, prøve at finde ud af, i hvilken retning udviklingen går, og jeg vil i den forbindelse nævne, at ikke mindst spørgsmålet om børnenes vilkår, børnenes forhold til video, børnenes påvirkning af vi-